

Θεωρίες Μάθησης

Ο. Παπαϊωάννου
ipapaio@eds.uoa.gr

Θεωρίες Μάθησης - Συμπεριφοριστικές (Tolman, Hull, Skinner)

- Η μάθηση καθορίζεται από τις επιδράσεις του περιβάλλοντος και όχι από τις ιδιότητες του ατόμου
- Κάτοχος της γνώσης είναι μόνο ο εκπαιδευτικός ο οποίος διαμορφώνει το μαθησιακό περιβάλλον
- Το περιβάλλον αποτελεί τον βασικό παράγοντα της συγκρότησης της συμπεριφοράς του ατόμου
- Ο συμπεριφορισμός εστιάζει κυρίως στη συμπεριφορά παρά στην σκέψη, το συναίσθημα ή την γνώση
- Η γνώση είναι τροποποίηση της συμπεριφοράς

- Επικεντρώνεται στα στοιχεία της συμπεριφοράς που είναι αντικειμενικά και παρατηρήσιμα
- Skinner ► σύστημα προγραμματισμένης διδασκαλίας ► αντίδραση και επίδραση των ανθρώπων στο περιβάλλον τους για την παραγωγή συγκεκριμένων αποτελεσμάτων
- Tolman ► η συμπεριφορά δεν αποτελεί αντίδραση σε ένα ερέθισμα αλλά τη συνείδηση που ανταποκρίνεται σε ένα συνδυασμό ερεθισμάτων ► κρυφή μάθηση: δεν εκδηλώνεται στη συμπεριφορά του εκπαιδευόμενου κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας αλλά αποκτάται μετέπειτα μέσω εμφάνισης κατάλληλων κινήτρων και συνθηκών

- Hull ► η συμπεριφορά είναι αντίδραση προς τις «επιθυμίες» (πείνα, δίψα, κτλ.) ► η μείωση της επιθυμίας λειτουργεί σαν ενισχυτής της μάθησης ► ενισχυτική θεωρία μάθησης ► δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ επιθυμίας για επιβίωση και ικανοποίησής της.

Γνωστικές (Piaget, Bruner, Gagné)

- Εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στη λειτουργία του εγκεφάλου και στις νοητικές διεργασίες κατά τη διάρκεια της μάθησης.
- Το άτομο ανακαλύπτει τη λύση ενός προβλήματος κατόπιν διερεύνησης και οργάνωσης όλων των πλευρών και συστατικών του με διάφορους τρόπους
- Η γνώση οικοδομείται σταδιακά εφόσον στηρίζεται σε προϋπάρχοντα στοιχεία (εμπειρίες και γνώσεις)

- Μάθηση είναι η τροποποίηση των γνώσεων
- Η προηγούμενη εμπειρία και γνώση τροποποιείται και διευρύνεται
- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι συμβουλευτικός
- Αντίστοιχη η θεωρία του κονστρουκτιβισμού
- Piaget ► ενεργός μάθηση πολύ πιο ικανοποιητική από την παθητική.
- Bruner ► η μάθηση μέσο ανακάλυψης και επίλυσης προβλημάτων
- Gagné ► η εκμάθηση κάθε νέας ικανότητας προϋποθέτει την εκμάθηση κατωτέρων ικανοτήτων οι οποίες εμπεριέχονται στη νέα ικανότητα ως επιμέρους στοιχεία της.

Θεωρίες Κοινωνικής Μάθησης (Bandura)

- Η μάθηση είναι αλλαγή στην συμπεριφορά
- Η συμπεριφορά των άλλων λειτουργεί ως πρότυπο
- Το άτομο δεν αντιδρά με μηχανιστικό τρόπο στις εξωτερικές επιδράσεις αλλά τις επιλέγει, τις ερμηνεύει, τις οργανώνει και δρα
- Συμπεριφορά = το αποτέλεσμα της διάδρασης των ατόμων με το περιβάλλον
- Σημαντικότερη εφαρμογή η εργασία σε ομάδες
- Bandura ► η συμπεριφορά ως αποτέλεσμα της διάδρασης των ατόμων με το περιβάλλον.

Ανθρωπιστικές θεωρίες (Maslow, Rogers)

- Η εκπαίδευση αποτελεί ευκαιρία να ανακαλύψει ο καθένας τις δυνατότητές του
- Η βάση τους είναι να έχουν μια πλήρη εικόνα για το τι μπορεί να καταφέρει το άτομο
- Στο επίκεντρο είναι ο άνθρωπος, οι συνειδητές ενέργειές του
- Η εκπαίδευση διευκολύνει το ανέβασμα των σταδίων της πυραμίδας του Maslow

- Maslow ► ιεραρχικό σύστημα αναγκών του ατόμου
- Rogers ► επίτευξη ολοκλήρωσης του ατόμου μέσω διευκόλυνσης απόκτησης πλήρους εικόνας των δυνατοτήτων και των στόχων του
- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού εμπνευστικός.

Δραστηριότητα

Σε ποια από τις θεωρίες μάθησης θα μπορούσε να ενταχθεί καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα;

(1) Στο σύστημα της προγραμματισμένης διδασκαλίας κάθε στάδιο οικοδομείται σκόπιμα πάνω στο προηγούμενό του.

Ο κάθε μαθητής προχωρά σταδιακά ακολουθώντας τον δικό του ρυθμό.

Σχεδόν πάντοτε βρίσκει το σωστό και έτσι ενισχύεται μετά από κάθε στάδιο για να περάσει στο επόμενο.

Η ενίσχυση συνίσταται, είτε στο να δίνεται στο μαθητή η σωστή απάντηση αμέσως μόλις την καταγράψει ο ίδιος, είτε του δίνεται η δυνατότητα να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο, μόνο όταν έχει καταγράψει τη σωστή απάντηση. Η διατύπωση της σωστής απάντησης από το μαθητή γίνεται για τον ίδιο ενισχυτικό ερέθισμα.

Δραστηριότητα

(2) Δεν μπορούμε να διδάξουμε απευθείας ένα άτομο. Μπορούμε μόνο να διευκολύνουμε την πορεία του προς τη μάθηση. Ένα άτομο μαθαίνει ουσιαστικά μόνον όσα αντιλαμβάνεται ότι αφορούν την εδραίωση ή μετάλλαξη της δομής της προσωπικότητάς του.

Δραστηριότητα

(3) Το να μπορεί ένα άτομο να σκεφτεί σημαίνει βασικά ότι μπορεί να συνδυάζει τους κανόνες που έχει ήδη μάθει μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο μιας μεγάλης ποικιλίας νέων κανόνων υψηλότερης τάξης. Αυτό μπορεί να το πετύχει δίνοντας ερεθίσματα στον ίδιο τον εαυτό του ή με το να απαντά σε διάφορες μορφές ερεθισμού που προέρχονται από το περιβάλλον του. Μέσα από τη διαδικασία συνδυασμού παλιών κανόνων για τη δημιουργία νέων, το άτομο επιλύει προβλήματα τα οποία του είναι νεοφανή και έτσι αποκτά μεγαλύτερο εναποθήκευμα νέων ικανοτήτων.

Βιβλιογραφία

Κόκκος, Α. (2005). *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Θεωρητικό Πλαίσιο και Προϋποθέσεις Μάθησης*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ματσαγγούρας, Η. (2011). *Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας* (ενιαίο). Αθήνα: Gutenberg.